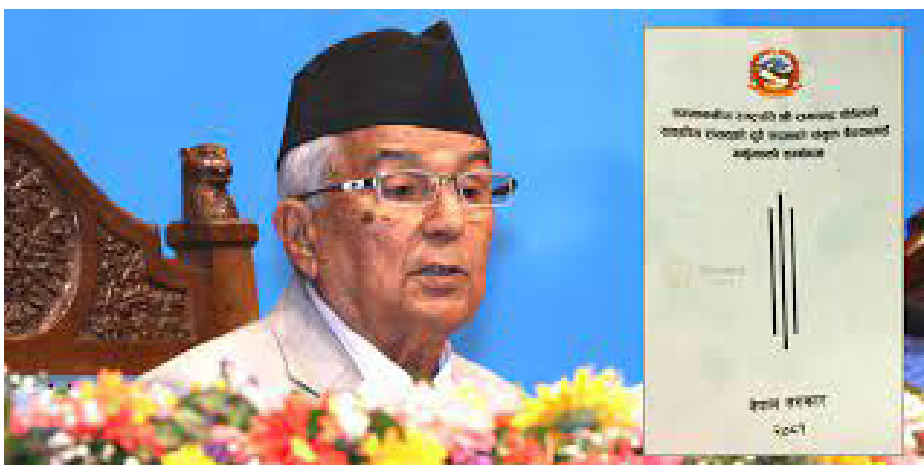

THIMI TIMES WEEKLY
थिमि टाइम्स
साप्ताहिक
विज्ञापनको लागि सम्पर्क
८८५११०२२७३
हाम्रो न्युज पोर्टल
https://www.
thimitimes.com.np/

https://www.facebook.com/thimitimes.com.np/
वर्ष १८ अङ्क ३६ ने.सं. ११४५ बछलाश्व दशमी बैशाख २४ गते बुधबार, २०८२ 07 May 2025, Wednesday पृष्ठ ८ मूल्य रु १०/-

सरकारको नजरमा उत्कृष्ट रहेको सरकारको नीति तथा कार्यक्रम प्रतिपक्षको लागि निराशामुखी

काठमाडौं । प्रतिनिधि सभा र राष्ट्रिय सभाको ग्रीष्मकालीन अधिवेशन अर्थात बजेट अधिवेशन शुरु भएको छ । सरकारले मन्त्री परिषद्को सिफारिसमा राष्ट्रपतिद्वारा सरकारको आगामी आर्थिक वर्ष २०८२-८३ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गराउने कार्यक्रम अन्तर्गत सरकारको नीति तथा कार्यक्रम संघीय संसदको दुवै सदनमा पेश भइसकेका छन् । अब सरकारले यही नीति तथा कार्यक्रमको परिधिमा रहेर आगामी वर्षको आय व्ययको बजेट निर्माण गरी संसदमा पेश गर्ने कार्यक्रम रहेको छ । सरकारले बजेट यही जेठ महिनाको १५ गते संघीय संसदको दुवै सभामा प्रस्तुत गर्नेछ । यस अघि प्रतिनिधिसभाको सोमबारको बैठकमा सभामुख देवराज घिमिरेले नेपाल सरकारको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमका विभिन्न बुँदाहरूमा ३७ वटा संशोधन प्रस्ताव आएको

जानकारी दिएका छन् । संसदा प्रस्तुत भएको सरकारको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रममाथि सत्तारूढ दल नेपाली कांग्रेसको सांसदहरूले समेत असन्तुष्टी जनाइरहेको छ । तर कांग्रेसका शिर्ष नेताहरू भने वर्तमान सरकारले ल्याएको नीति तथा कार्यक्रमका बारेमा मौन नै रहेको अवस्था छ भने नेकपा एमालेले सरकारको नीति तथा कार्यक्रमलाई अहिले सम्मकै उत्कृष्ट नीति तथा कार्यक्रम रहेको र अब नेपालको विकासमा कायापलट हुने र समृद्ध नेपाल बन्ने दाबी गरिरहेको छ । यसमा संसदमा प्रतिपक्षको रुपमा रहका दलहरूले भने सरकारको नीति तथा कार्यक्रम पुरानो वाटलमा नयाँ लेबल लगाएको भनी आलोचना गरेका छन् । यसरी संसदमा परेका संशोधनहरूमाथि सोमबारदेखि नै छलफल शुरु भएको छ । जसमा प्रतिपक्ष सांसदहरूले असन्तुष्टि जनाएका

छन् । नीति तथा कार्यक्रमले वर्तमान समस्याको समाधान गर्न नसकेको मात्र नभई भविष्यप्रतिको स्पष्ट दृष्टिकोणसमेत नबोकेको टिप्पणी गरेका छन् । उनीहरूले स्पष्ट योजना र दूरदृष्टिको अभाव, समावेशीता सामाजिक न्याय र सुशासनप्रतिको कमजोर प्रतिबद्धता, निराशाजनक र पश्चगामी शैली, कार्यान्वयन पक्षको अपूर्णता र अस्पष्टता, सङ्घीयता र स्रोत व्यवस्थापनप्रति बेवास्ता, भ्रष्टाचार र अनियमितता सम्बोधनमा उदासीनतालगयतका टिप्पणी गरेका हुन् । संशोधन प्रस्ताव राख्दै सांसदहरूले यो नीति तथा कार्यक्रमले विद्यमान समस्यालाई समाधान गर्न प्रयास नगरेको, पुरातनवादी र पश्चगमन शैलीलाई प्रश्रय दिएको, नागरिकको विकास र समृद्धिको आकांक्षा पूरा गर्न नसकेको, शिक्षा स्वास्थ्यजस्ता

काक्राबारीको अबैध प्लटिंग रोक्न सिडिओको निर्देशन

भक्तपुर । भक्तपुर जिल्लाको अति विकट स्थानको रुपमा चिनिएको सूर्यविनायक नगरपालिका-९ वडा स्थित काँक्राबारीमा अनधिकृत रूपमा जग्गा प्लटिङको कार्य भइरहेको पाइएको छ । जिल्ला प्रशासन कार्यालय भक्तपुरले गत आइतबार साँझ गरेको अनुगमनमा क्रममा

विनास्वीकृति ४५० रोपनी क्षेत्रफलमा प्लटिङ भइरहेको पाइएपछि सो कार्य रोक्न प्रमुख जिल्ला अधिकारी गोपालप्रसाद अर्यालले निर्देशन दिएको छ । तत्कालका लागि काम रोकेर यस क्षेत्रमा के कस्तो क्षति भएको यकिन गरी प्रतिवेदन बाँकी पेज ७ मा

आगजनीमा परेको सञ्चो उद्योगले थाल्यो उत्पादन

काठमाडौं । गत चैत्र १५ गते राजावादीहरूको हिसाँतक आन्दोलनका क्रममा प्रदर्शनकारीले व्यक्तिगत सम्पत्ति, व्यापारीक प्रतिष्ठान र सरकारी उद्योगमासमेत तोडफोड र आगजनी गर्ने क्रममा खरानी भएको जडिबुटी उत्पादन तथा प्रशोधन कम्पनी लिमिटेडको उत्पादन भण्डै एक महिनापछि सुरु भएको छ । आगजनीलगत्तै महाप्रबन्धक डा. संगीता यादवको कार्यकाल

सकिएपछि सञ्चालनमा प्राविधिक र प्रशासनिक समस्याका कारण कम्पनीको उत्पादन शुक्रवारबाट मात्र शुरु भएको कार्यवाहक महाप्रबन्धक उपा रिजाल जोशीले जानकारी दिइन् । तीनकुनेमा भएको प्रदर्शनका क्रममा आन्दोलनकारीले आगजनी गर्दा उत्पादन शाखामा पूर्ण क्षति भएको थियो भने अन्य शाखामा दुइगुण्डा गर्दा आंशिक क्षति पुगेको थियो । आगजनीको बाँकी पेज ७ मा

सूचना प्रवाहमा मध्यपुर थिमि उत्कृष्ट

भक्तपुर । मध्यपुर थिमि नगरपालिका सूचनाको हक कार्यान्वयन र सूचना प्रवाहमा उत्कृष्ट भएको छ । राष्ट्रिय सूचना आयोगको १८औँ वार्षिकोत्सवका अवसरमा सोमवार सूचनाको हक कार्यान्वयनमा उत्कृष्ट कार्य गरेवापत नगरपालिकाका सूचना अधिकारी केशव सिलवाललाई उत्कृष्ट सूचना अधिकारीको रुपमा पुरस्कृत गरिएको हो । पुरस्कारको राशी नगद ३० हजार रहेको छ । सिलवाललाई आयोगले राष्ट्रपति भवन शितल निवासमा आयोजित कार्यक्रममा राष्ट्रपति रामचन्द्र पौडेलले पुरस्कृत गरेको

हो । सो अवसरमा सूचनाको हकको कार्यान्वयनमा योगदान गर्ने विभिन्न व्यक्तित्वहरूलाई पनि नगदसहित सम्मान गरिएको थियो । सम्मानित हुनेमा विनय कसजु सर्वोत्कृष्ट पुरस्कार वरिष्ठ पत्रकार एवं सूचनाको हकको अभियन्ता तारानाथ दाहाललाई प्रदान गरियो । उक्त पुरस्कारको राशि रु ५५ हजार र प्रशंसापत्र रहेको छ । यसैगरी, उत्कृष्ट सूचना अभियन्तातर्फ नेपाल समाचारपत्रका कार्यकारी सम्पादक दीपक रिजाल, टक्सार म्यागेजिनका प्रधान सम्पादक गजेन्द्र बुढाथोकी, गोरखापत्रको

फोटो पत्रकार कविता थापा र हरिराम कोन्डालाई पुरस्कृत गरियो । पुरस्कारको राशि रु ३० हजार र सम्मानपत्र रहेको छ । नगद रु ३० हजार राशिको उत्कृष्ट सूचना अधिकारी पुरस्कार देवीप्रसाद थपलिया, पदमकुमार श्रेष्ठ, हेमन्तकुमार बुढाथोकी र बुद्धिराम न्यौपानेलाई प्रदान गरियो । आयोगको उत्कृष्ट कर्मचारीतर्फ सन्तोष दाहाल, सुदर्शन ढकाल, दिनेश लुईटेल, रञ्जना दाहाल, सीताराम बस्नेत र माइली तामाङलाई प्रदान गरिएको छ । कार्यक्रममा सञ्चार तथा सूचना प्रविधिमन्त्री पृथ्वीसुब्बा गुरुङले सूचनाको हक कार्यान्वयनमा सरकार प्रतिबद्ध रहेको बताए । सञ्चारमन्त्री गुरुङले सरकार नागरिकको सूचनाको हकप्रति प्रतिबद्ध भएको र यसलाई प्रभावकारी ढङ्गले कार्यान्वयन गराउने भन्ने कुरामा चिन्तित रहेनुका साथै सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रलाई सार्थक बनाउन र औचित्य पुष्टि गर्नका लागि पनि सूचनाको हकको पहुँच र प्रवर्धनकाका बाँकी पेज ७ मा

निलबाराही पहिरो रोकथामको बजेट : जति आए पनि वालुवामा पानी : स्थानीय आन्दोलित

मध्यपुर थिमि । काठमाडौं उपत्यकाबासीका आस्थाको केन्द्रको रुपमा रहेको मध्यपुर थिमि नगरपालिका वडा नं ९ निलबाराहीस्थित ऐतिहासिक निलबाराही मन्दिर क्षेत्र । यहाँ विशेष गरेर काठमाडौं उपत्यकाका नेवार समुदायहरू कम्तीमा वर्षमा एक पटक सपरिवार दर्शन गर्न आउनुपर्ने परम्परा रहेको छ । पछिल्लो समय यो क्षेत्र पिक्निक मनाउन आउनेहरूको लागि पनि आकर्षणको केन्द्र बनेको छ । यही ऐतिहासिक मन्दिर क्षेत्र विगत लामो समय देखि पहिरोको खतरामा पर्दै आएको छ । जब वर्षायामा सुरु हुन्छ, यस क्षेत्रलाई पहिरो जानबाट जोगाउन प्लाष्टिकले छोपिन्छ । तर पनि वार्षिक निरन्तर पहिरो जाने क्रम रोकिएको छैन । मन्दिरको दक्षिण पश्चिमको

मन्दिर जाने बाटोमा पहिरो जाने क्रम निरन्तर प्रत्येक वर्ष बढ्दो छ । पहिरोकै कारण हरेक वर्ष बाटो साँघुरिएको छ । यही कारण कुनै दिन मन्दिर पुग्ने बाटो नै नरहने खतरा बढ्दै गएको छ । यसरी मध्यपुर थिमिको ऐतिहासिक मन्दिर क्षेत्र भएको र वन क्षेत्रसमेत भएको यो क्षेत्र पहिरोको उच्च जोखिममा परे पनि अहिलेसम्मका तीन जना नगर प्रमुखहरूको प्राथमिकतामा यो क्षेत्र पर्न नसकेको

स्थानीयको भनाई छ । अर्थात नगरपालिकाले केही पनि गर्न सकेनन्, स्थानीय साँस्कृतिक अभियन्ता अनिश वैद्यले भने, यही कारण हामी आफैँ केही गर्न खोजिरहेका छौं । मन्दिर वचाउनकै लागि स्थानीयले गत शनिवार बिहान भक्तजन भेला समेत आयोजना गरेका छन् । भेलाबाट उनीहरूले स्थानीय दिलकृष्ण राजबहाकको संयोजकत्वमा १३ सदस्यीय बाँकी पेज ७ मा

आर्थिक वृद्धिदर हासिल गर्न आन्तरिक ऋण लिनु अपरिहार्य

काठमाडौँ । प्रधानमन्त्रीका आर्थिक तथा विकास सल्लाहकार डा. युवराज खतिवडाले मुलुक आर्थिक लयमा फर्किएको बताउँदै यही गतिमा अगाडि बढेमा आगामी वर्षमा विकासोन्मुख राष्ट्रबाट नेपाल विकाससिल राष्ट्रमा स्तरोन्तती हुने विश्वास व्यक्त गरेका छन्। आइविएन मिडिया एण्ड रिसर्च प्रा.लि.ले नेपाल टेलिभिजनबाट प्रसारण गरिरहेको साप्ताहिक आर्थिक कार्यक्रम अर्थको अर्थ ३१ औँ वर्ष पुरा गरी ३२ औँ वर्षमा प्रवेश अवसरमा आयोजित “पूर्व बजेट अर्न्तक्रिया” कार्यक्रममा प्रमुख अतिथिको रुपमा सम्बोधन गर्दै डा. खतिवडाले वर्तमान अवस्थामा मुलुकका सबै आर्थिक सूचकहरु सकारात्मक रहेको बताए । उनले नेपालको आर्थिक वृद्धिको लक्ष्य हाँसिल गर्न आगामी बजेटमा ऋण लिएरै भए पनि अर्थतन्त्रलाई चलायमान बनाउनुपर्नेमा जोड दिए ।

पूर्व अर्थमन्त्री समेत रहेका डा. खतिवडाले देशमा ५ प्रतिशतभन्दा बढी आर्थिक वृद्धिदर हासिल गर्न आन्तरिक ऋण लिनु अपरिहार्य रहेको स्पष्ट पारे । उनले ६-७ प्रतिशतको आर्थिक वृद्धिदर हासिल गर्न ऋणको आकार बढाउनुपर्ने आवश्यकता औल्याए । “मैले अर्थमन्त्री हुँदा आन्तरिक ऋणका लागि क्षेत्र निर्धारण गरेको थिएँ,” डा. खतिवडाले भने, “अब भने केवल क्षेत्र तोकेर मात्र पुग्दैन, ठोस परियोजना निर्धारण गरेर

आन्तरिक ऋण लिनुपर्ने आवश्यकता छ ।”

डा. खतिवडाका अनुसार सरकारले हालै सार्वजनिक गरेको नीति तथा कार्यक्रममा सूचना प्रविधिलाई प्रार्थमिकता दिइएको छ । त्यसअनुसार ‘विजनेस प्लान’ र ‘इकोसिस्टम’ निश्चित गरी ‘जेन्जी पुस्ता’ लक्षित ‘स्टार्टअप’ कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने तयारी गरिएको छ । यसले युवालाई लक्षित गर्दै उच्चमशीलताको माध्यमबाट आन्तरिक रोजगारी सिर्जना र आयआर्जनको अवसर बढाउने डा.खतिवडाले विश्वास व्यक्त गरे ।

मितव्ययिताको चर्चा गर्दै प्रधानमन्त्रीका सल्लाहकार डा. खतिवडाले वैदेशिक भ्रमण भन्दा पनि सरकारी प्रणालीमा सफ्टवेयर खरिदमा बढी खर्च हुने गरेको उल्लेख गरे । “सार्वजनिक खरिद प्रक्रियामा अझै समस्याहरू छन्,” उनले भने, “त्यसका लागि सार्वजनिक खरिद ऐनमा संशोधन गरी आगामी संसद अधिवेशनमा प्रस्ताव पेश गरिने तयारी छ ।” सरकारी आयोगहरूले दिएका प्रतिवेदनहरू कार्यान्वयन नभएकोप्रति उठेका प्रश्नहरूबारे जवाफ दिँदै डा. खतिवडाले ती प्रतिवेदनहरू पूर्ण नहुनु, अध्ययन आवश्यक देखिनु र चरणबद्ध रूपमा लागू गर्ने तयारीका कारण ढिलाइ भएको बताए ।

उनका अनुसार आर्थिक सुधार आयोग र खर्च पुनरावलोकन आयोगका सुझावहरूलाई

क्रमिक रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याउने सरकारको योजना रहेको छ । डा. खतिवडाले देशको आर्थिक उन्नतीका लागि सबै क्षेत्र थप जिम्मेवार भएर अगाडि बढ्नुपर्ने बताए ।

कार्यक्रममा त्रिभुवन विश्वविद्यालयका प्राध्यापक डा. रेशम थापाले आगामी आर्थिक वर्ष २०८२/ ८३ को लागि सम्भावित “पूर्व बजेट र यसले समेट्नुपर्ने विषय”का बारेमा कार्यपत्र प्रस्तुत गर्दै आगामी बजेटलाई लयमा फर्काउन अर्थतन्त्रका सबै क्षेत्रलाई चयलामान बनाउनुपर्नेमा जोड दिए । प्राध्यापक डा. थापाले सरकारले यथासक्य चाँडो नेपाल राष्ट्र बैंकको गभर्नर नियुक्त गर्नुपर्नेमा जोड दिए ।

प्राध्यापक डा. थापाद्वारा प्रस्तुत कार्यपत्रमा वर्तमान अवस्थामा बाहिर हेर्दा मुलुकको अर्थतन्त्र कम्जोर देखिए पनि तथ्याङ्कगत रूपमा सुधारोन्मुख देखिएको तथ्य सार्वजनिक गरिएको थियो । कार्यक्रममा नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघका महानिर्देशक गोकर्ण अवस्थि, अर्थशास्त्री केशव आचार्य, साइबर सुरक्षा अनुसन्धान तथा नवप्रवर्तन केन्द्रका अध्यक्ष डा. शालिग्राम पराजुली, नेपाल खुला विश्वविद्यालयका प्राध्यापक डा.भोजराज घिमिरे, साइबर सुरक्षा अनुसन्धान तथा नवप्रवर्तन केन्द्रका संस्थापक अध्यक्ष चिरञ्जीवी अधिकारी लगायतले सरकारले प्रस्तुत गरेको नीति तथा कार्यक्रममाथी टिप्पणी गर्नुका साथै आगामी बजेटमा समावेश गर्नुपर्ने विषय, बजेट कार्यान्वयनका चुनौती, सुशासनमा रहेका समस्या तथा सुधार र समाधानका उपायहरूका बारेमा धारणा राखेका थिए । कार्यक्रमका सभापतित्व आइविएन मिडिया एण्ड रिसर्च प्रा.लि.का प्रबन्ध निर्देशक हृदयराज गौतमले गरेका थिए । उक्त अवसरमा अर्थको अर्थ कार्यक्रमको ३२ औँ स्मारिका पुस्तक समेत विमोचन गरिएको थियो ।

कोशी प्रोजेक्ट शोकेसको उत्कृष्ट दश टीम छनौट

काठमाडौँ । कोशी प्रोजेक्ट शो केस प्रतियोगितामा १० टीम फाइनल चरणमा छनौट भएका छन् । शनिबार राजधानीमा आयोजित छनौट चरणबाट १० वटा उत्कृष्ट प्रोजेक्ट फाइनल चरणमा पुगेका हुन् ।

फाइनल चरणमा पुगेहरूमा नेपाल इन्जिनियरिङ कलेजको एग्रो भिलेज टीम, पुल्चोक कलेजको स्केट्च स्क्वायर, पुल्चोक कलेजकै केटुपिए, एकमी इन्जिनियरिङ कलेजको एकमी कोस्टर, पुल्चोक कलेजको पुल्चोक इयर फाइभ रहेका छन् । यस्तैगरी, पुल्चोक कलेजकै पाथफाइण्डर, ख्वपः इन्जिनियरिङ कलेजको वियोण्ड द ब्रिउ, पुल्चोक कलेजका विनर र टिम कोशी एक्सप्लोरल रहेका छन् । नेपाल इन्जिनियरिङ कलेजको रुलर रिड्ज विल्डर्स

टीमपनि फाइनल चरणमा पुगेको छ ।

शनिवार नेपाल माउण्टेन एकेडेमीको हलमा प्रतिष्पर्धी समुहले प्रस्तुत गरेको अवधारणा अनुसार निर्णायक मण्डलले उत्कृष्ट १० टिमको छनौट गरेको हो । प्रतियोगिताको निर्णायकहरूमा नेपाल पर्यटन बोर्डका उपाध्यक्ष रामप्रसाद सापकोटा (कमल), नेपाल माउण्टेन एकेडेमीका प्राचार्य शिवप्रसाद जैसी खतिवडा, प्राइम कर्मासंयल बैंक बागमती प्रदेश प्रमुख दिमन श्रेष्ठ, सोसाइटी अफ आर्किटेक्ट इन्जिनियर्स एशोशिएसनका पूर्व उपाध्यक्ष सुनिता सुवेदी तथा नेपाल इन्जिनियरिङ कलेजको सिभिल इन्जिनियरिङ विभागाका सह-प्राध्यापक रमेश ज्ञवाली रहको थियो ।

निर्णायकहरूले प्रतिष्पर्धी टिमले प्रस्तुत गरेको अवधारणामा नवप्रवर्द्धन र सृजनशीलता,

प्राविधिक संभाव्यता, आर्थिक एवम् वातावरणीय प्रभाव, प्रस्तुति, पर्यटनमैत्री योजनाका आधारमा अंकहरु प्रदान गरेका थिए । विद्यार्थीहरूको समुहले होम स्टे, कृषि पर्यटन, माउण्टेन पर्यटन, ट्रेकिङ, चिया, योपिण्टड, बज्जिजम्प, एडभेञ्जर जस्ता विषयहरूमा प्रस्तुति दिएका थिए ।

प्रतियोगिताको आयोजक एलिसन हस्पिटालिटीकी अध्यक्ष एलिना मगरका अनुसार उत्कृष्ट १० मा पर्न सफल टीमहरूलाई अब उनीहरूका अवधारणा अनुसार थप अध्ययनका लागि फिल्डमा पठाइन्छ । त्यसका लागि प्रत्येक टीमलाई एक जना मेन्टर (सल्लाहकार) समेत उपलब्ध गराइन्छ । छनौट भएका प्रत्येक टीमलाई एकएक जना मेन्टर उपलब्ध गराइन्छ । त्यसपछि थप अध्ययन र अनुसन्धानका लागि फिल्डमा जाने छन् । अध्यक्ष मगरले भनिन् ।

ठमेलको जी रामायण होटलमा हुने प्रदर्शनी तथा फाइनल कार्यक्रममा पर्यटन व्यवसायी, होटल व्यवसायीसँगै ठूला लगानीकर्ता र सरकारी क्षेत्रबाट समेत प्रबुद्ध व्यक्तिहरूले अध्ययन अवलोकन गर्नेछन् । कोशी क्षेत्रको पर्यटन प्रवर्द्धनसँगै नयाँ पर्यटनका आयामहरूलाई उजागर गर्ने उद्देश्यले आयोजित प्रतियोगिताको छनौट चरणमा १९ वटा समुहको प्रोजेक्टको छनौट गरिएको थियो । जसमध्ये शनिवारको

छनौट चरणबाट १० वटा उत्कृष्ट टिम फाइनल चरणमा पुगेका हुन् ।

प, ि त य ि ि ग त । म ा पुल्चोक इन्जिनियरिङ कलेज, नेपाल इन्जिनियरिङ कलेज, ख्वप इन्जिनियरिङ कलेज, एकमी इन्जिनियरिङ कलेज, पूर्वाञ्चल इन्जिनियरिङ कलेज लगायतबाट विद्यार्थीहरूको सहभागीता रहेको थियो । नेपालमै पहिलोपटक आयोजना भएको कोशी प्रोजेक्ट शो केसले कोशी प्रदेशमा नयाँ पर्यटकीय क्षेत्रको संभाव्यता अध्ययन गर्दै पर्यटनबाटै मुलुकको अर्थतन्त्रको विकास गर्न सकिन्छ भन्ने सन्देश प्रवाह गर्ने अपेक्षा लिइएको छ । प्रतियोगितामा प्रथम हुने टीमलाई नगद रु. १ लाख, द्वितिय हुने टीमलाई रु. ५० हजार तथा तृतीय हुने टीमलाई रु. २५ हजार नगद, मेडल, प्रमाणपत्र र विभिन्न गिफ्ट ह्याम्परहरु प्रदान गरिनेछ । प्रतियोगितालाई कोशी प्रदेश सरकार, नेपाल पर्यटन बोर्ड लगायतले सहयोग गरेका छन् ।

बौद्ध शिक्षा प्राप्तिका लागि देशभरबाट भक्तपुर आगमन

भक्तपुर । बौद्ध शिक्षा प्राप्तिका लागि देशभरबाट भण्डै तीन दर्जन कुलपुत्रहरु भक्तपुरको विहारमा पुगेका छन् । भक्तपुर नगरपालिका वडा नं ७ खँचा इनाचोस्थित मुनि विहारमा उनीहरूलाई सोमबारबाट औपचारिक रुपमा बौद्ध शिक्षा प्रदान गर्न थालिएको छ ।

यो वर्ष बौद्ध शिक्षा लिन देशका विभिन्न जिल्लाहरूबाट भक्तपुर आएकाहरूलाई सोमबार सामूहिक प्रवज्या (स्वागत) गरिएको थियो । यसअघि उनीहरूलाई बौद्धमार्गीहरूले लगाउने चिवर (पहेँलो पहिरन) लगाउन दिइएको थियो । साथै यसअघि नै बौद्ध परम्परा अनुसार कपाल खौराइएको थियो । इनाचो मुनि विहार व्यवस्थापन समितिका सचिव शिव बालाका अनुसार प्रत्येक वर्ष मे ५ मा यसरी नै मुनि विहारमा प्रवज्या कार्यक्रम हुन्छ । त्यसअघि देशभरबाट बौद्ध शिक्षा लिन चाहनेहरूलाई आह्वान गरिन्छ । त्यस अनुसार वर्षमा एक पटक यहाँ सबैलाई जम्मा पारी औपचारिक शिक्षा सुरु हुन्छ । यसका लागि अभिभावक वा सरोकारवालाहरूले सम्पर्क गरी मुनि विहारको नाममा आफना सन्तानहरूलाई छोडेर जाने गरिन्छ । नयाँ शैक्षिक सत्र पनि यही समयमा हुने भएकाले सरकारी शिक्षाका लागि पनि यही समय उपयुक्त भएकाले वर्षमा एक पटक यही बेला बौद्ध शिक्षाका लागि आह्वान गरिन्छ ।

मुनि विहारमा बस्न थालेपछि उनीहरु बौद्ध परम्परा अनुसार मुनि विहारमै बस्नुपर्छ । उनीहरूलाई त्यहाँ गाँस, बास अनि कपासको व्यवस्था मुनि विहार नै निःशुल्क रुपमा गरेको हुन्छ । साथै उनीहरूलाई सरकारी स्कूलहरूमा पढाउने बन्दोबस्त मुनि विहारले नै गरेको हुन्छ । उनीहरु सबैजना बौद्ध परम्परा अनुसार नै चिवरमा वसेर भिक्षा लिन पनि हिड्नुपर्छ । साथसाथै दैनिक बौद्ध शिक्षा पनि लिनुपर्छ । यसका अलावा निःशुल्क स्वास्थ्य उपचारको सेवा पनि उनीहरूले पाएका हुन्छन् । मुनि विहारका अर्जुन भन्तेले पछिल्लो पाँच वर्षमा वर्षमा देशभरबाट भण्डै तीन दर्जनदेखि ६ दर्जनसम्म बौद्ध शिक्षाका लागि आउने गरेको जानकारी गराए । त्यसमा पुरुषहरु मात्रै हुने गर्दछन् । महिलाहरूका लागि छुट्टै बन्दोबस्त हुन्छ । साथसाथै घटीमा १० वर्षका हुनुपर्छ । बढीमा जति वर्षका भए पनि आउन पाउँछन् । तर उनीहरु सबैजना बौद्ध परम्परा अनुसार विहारमै बस्नुपर्छ र बौद्ध शिक्षामा सहभागी हुनुपर्छ ।

इनाचो मुनि विहार भक्तपुरका प्रमुख विपस्वी भन्तेले विहारमा जीवन विताउन थालेपछि उनीहरु भविष्यमा बौद्ध शिक्षामै रहिरहन सक्छन् । उनका अनुसार सुरुमा उनीहरूलाई श्रामणेर भनिन्छ । पछि चिवर लगाएर बौद्ध शिक्षामै रहिरहन चाहेमा उनीहरूलाई भिक्षु भनिन्छ । साथसाथै मन नलागे श्रामणेर भएर पछि, फेरि सामान्य जीवन विताउन आफ्नै घरमा जान सकिन्छ । बौद्ध शिक्षाका लागि विहारमै बस्ने बन्दोबस्त भक्तपुरको इनाचो मुनि विहार एउटै मात्रै हो ।

बालकुमारी साकोस उत्कृष्ट घोषित

भक्तपुर । बालकुमारी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि., मध्यपुर थिमिलाई भक्तपुर जिल्ला बचत तथा ऋण सहकारी संघ लि.ले आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को लागि उत्कृष्ट सहकारी व्यवसाय पुरस्कार-२०८१ प्रदान गरेको छ ।

शनिवार सम्पन्न संघको २१ औँ स्थापना दिवस समारोहका अवसरमा नेपाल बचत तथा ऋण केन्द्रीय सहकारी संघ लि. (नेफस्कून) का अध्यक्ष चन्द्रप्रकाश ढकालले संस्थाका अध्यक्ष तुर्लुलाल श्रेष्ठलाई उक्त पुरस्कार हस्तान्तरण गरेका थिए । २०५७ साल असोज २ गते स्थापना भएको यस संस्थाले यसअघि पनि भक्तपुर जिल्लाको उत्कृष्ट सहकारी पुरस्कार (डिभिजन सहकारी कार्यालय, भक्तपुर) तथा उपत्यकाको उत्कृष्ट सहकारी पुरस्कार (राष्ट्रिय सहकारी बैंक लि.) प्राप्त गरिसकेको छ । आर्थिक जीवनस्तर उकास्ने कार्य र सामाजिक उत्तरदायित्वमा उल्लेखनीय योगदान पुर्‍याएको भन्दै विभिन्न संघसंस्थाबाट यसलाई सम्मानित गरिएको छ ।

स्थापना कालमा ७ लाख रुपैयाँ शेरर पूँजीसहित २८ जना स्थानीयको पहलमा सुरु भएको यो सदस्यमैत्री सहकारी संस्था हालसम्म ५९१५ जना शेरर सदस्यसम्म पुगिसकेको छ । २०८२ वैशाख १९ गतेसम्मको तथ्याङ्कअनुसार, संस्थाको कुल कारोवार २ अर्व १७ करोड ९३ लाख १४ हजार ४८९ रुपैयाँ पुगेको छ ।

संस्थाले समयअनुसार व्याजदर समायोजन गर्दै, सदस्यहरूलाई विभिन्न आकर्षक ऋण सुविधाहरू प्रदान गरिरहेको छ। हाल ‘सदस्य समृद्धि कर्जा’ ८% व्याजदर, ‘सुविधा ऋण’ ८.५% व्याजदर (शर्त लागू हुने), र ‘बालकुमारी सुनौलो कर्जा’ ९.५% व्याजदरमा उपलब्ध गराइरहेको छ ।

चाँगुनारायण नगरपालिकाको अनुरोध !

व्यक्तिगत घटना दर्ता (जन्म, मृत्यु, विवाह, बसाई सराई र सम्बन्धविच्छेद) जस्ता घटना समयमै दर्ता गरौँ ।

- समयमै कर तिर्ने, सभ्य नागरिकको परिचय दिऔँ ।
- बालश्रम बाल विवाह रोक्नौ ।
- बालबालिको पालन पोषण र शिक्षामा लगानी गरौँ ।
- स्वास्थ्य संस्थामा बच्चालाई लगेर समयमै नियमित रुपमा लगाउनुपर्ने खोपहरु लगाई बाल मृत्युदर घटाऔँ ।
- खानेपानीका मुहान, संरचनाहरु सफा र सुरक्षित राखौँ ।
- आगालागी तथा बाढिपहिरोजस्ता प्राकृतिक प्रकोपमा सावधानी अपनाऔँ ।
- नगरपालिकाभित्र सन्चालन हुने सबै प्रकारका व्यापार व्यवसाय दर्ता गरेर मात्र सन्चालन गरौँ ।
- आ-आफ्नो घरवरिपरि आफ्नै सफा, सुगन्ध गरौँ ।
- स्वच्छ र शान्त वातावरण कायम गरौँ ।
- प्रत्येक घरधुरी, संघसंस्था, सार्वजनिक स्थानहरूमा चर्पी निर्माण गरी चर्पीमा मात्र दिशापिसाब गरौँ ।
- घरेलु हिंसाविरुद्ध डटेर लडौँ, सभ्य समाज निर्माणमा सहयोग पुर्याऔँ ।
- लागु औषध तथा दुर्व्यसनीबाट बचौ र बचाऔँ ।

विकास निर्माण कार्यमा जनसहभागितामा जुटाऔँ ।

जीवन खत्री मेयर	रमेश बुढाथोकी उपमेयर	शिवप्रसाद हुमेगाई प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
<div></div> <div>चाँगुनारायण नगरपालिका</div> <div>खरिपाटी, भक्तपुर, बागमती प्रदेश ।</div>		

थिति टाइम्स साप्ताहिक

– छिमेकी तथा आफना साथीभाइको निन्दा गर्ने बानी परापूर्व कालबाटै मानिसको मनोरंजनको विषय बन्दै आएको छ ।

- प्रेमचन्द

सम्पादकीय

सरकारको “सुशासन, पारदर्शिता, जवाफदेहीपन” शब्दावली व्यंग्य जस्ता

सरकारले संघीय संसदको प्रतिनिधि सभा र राष्ट्रिय सभाको संयुक्त बैठकलाई मन्त्रीपरिषद्को सिफरिसमा राष्ट्रपतिद्वारा सरकारको नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गरिसकेको छ । सो नीति तथा कार्यक्रमलाई सत्ता पक्षको नेकपा एमालेले उत्कृष्ट रहेको दावी गरिरहे पनि सत्ता घटककै नेपाली कांग्रेसका दोस्रो तहका नेताहरूले आलोचना गरेको छ । प्रतिपक्षले सरकारको नीति तथा कार्यक्रमलाई सरकारको असफलताको रूपमा विगतकै सुगा रताई र कर्मकाण्डी भएको बताएको छ ।

सरकारद्वारा प्रस्तुत र संसद्मा बहस हुँदैगरेको नीति तथा कार्यक्रमभित्र एउटा वाक्य छ (‘भ्रष्टाचारविरुद्ध शून्य सहनशीलताको नीति लिइनेछ । पारदर्शिता र जवाफदेहिता वृद्धि गर्ने भ्रष्टाचारविरुद्धको दोस्रो राष्ट्रिय नीति बनाइनेछ ।’ तर व्यवहारमा भने प्रधानमन्त्री र उनको सरकारका सदस्यहरू आफ्नै सम्पत्ति विवरण सार्वजनिक गर्न डराएको आंकलन गरिएको छ । अनि कसरी पारदर्शिता कायम हुन्छ ? प्रधानमन्त्री, मन्त्रीका सम्पत्ति विवरण पहिलेजस्तै सार्वजनिक हुनुपर्ने निरन्तर विपक्षी राजनीतिक दलका साथै जनदबाब पनि बढ्दो छ तर सरकार भने नसुनेको भैं मौन छ । अनि कसरी जवाफदेहीता वृद्धि हुन्छ ?

नेपाली कांग्रेससँग गठबन्धन गरी २०८१ असार ३१ गते नेकपा (एमाले) अध्यक्ष ओलीको नेतृत्वमा गठित सरकारले एक वर्ष वित्न लाग्दासम्म पनि सम्पत्ति विवरण सार्वजनिक गर्ने कुनै चासो देखाएको छैन । प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको वेबसाइट हेर्दा खालि प्रधानमन्त्री मन्त्रीहरूको विवरण ‘प्राप्त भएको’ मात्रै देखिन्छ । अर्थात्, प्रधानमन्त्री मन्त्रीहरूले कानुनी औपचारिकता पूरा गर्न सम्पत्ति विवरण त बुझाएका छन्, तर जनसाधारणले देख्न पाउने गरी सार्वजनिक गर्न चाहेका छैनन् । उनीहरूले रुचि नदेखाउँदा नागरिकतहमा भने शंका सन्देह बढ्दै गएको छ । सत्ता सञ्चालकहरूप्रति असन्तुष्टि बढ्दै जानुको एउटा कारण तिनको सम्पत्ति पारदर्शी नहुनु पनि हो ।

विसं २०५९ मा निर्मित भ्रष्टाचार निवारण ऐनको दफा ५० ले सार्वजनिक पद धारण गरेको व्यक्तिले पदमा बसेको ६० दिनभित्र र त्यसपछि हरेक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले ६० दिनभित्र आफ्नो वा आफ्नो परिवारको नाममा रहेको सम्पत्तिको स्रोत वा निस्सासहितको अद्यावधिक विवरण नेपाल सरकारलाई बुझाउनुपर्ने व्यवस्था छ । मन्त्रिपरिषद् सदस्यहरूले त्यसको पालना त गरे होलान् तर मन्त्रिपरिषद्बाटै भएको सार्वजनिक गर्ने निर्णय चाहिँ पालना गरेको पाइएन ।

मुलुकमा बहुदलीय व्यवस्था पुनःस्थापनापछिको पहिलो जननिर्वाचित सरकारको पहिलो निर्णय थियो - ‘मन्त्रिपरिषद्का सदस्यहरूको सम्पत्ति विवरण १५ दिनभित्रै सार्वजनिक गर्ने ।’ प्रधानमन्त्री मन्त्रीहरूले विवरण बुझाउनेमात्र होइन सार्वजनिक नै गर्ने पारदर्शी पद्धति स्थापित भएको थियो २०४८ यता । तर, पदबाट बाहिरिएपछि अपवादबाहेक कसैले थपिएको सम्पत्ति देखाएको पाइँदैन । त्यो निर्णय अपवादबाहेक संसदीय कालखण्डमा पालना भयो । तर, २०६३ मा लोकतन्त्र बहालीपछि त्यसमा ‘क्रमभंग’ हुन पुग्यो । कहिले सार्वजनिक हुन्छ, कुनै बेला हुँदैन । कानुनमै सार्वजनिक गर्नुपर्ने नलेखिएको हुँदा मूलतः सम्बन्धित पदाधिकारीले नैतिक विषयमात्रै ठानेको देखियो । अर्थात्, प्रधानमन्त्री मन्त्रीका निजी मामला बनाइयो ।

लोकतान्त्रिक मुलुकमा त सम्पत्ति विवरणमात्र होइन कि कुनै निर्णय लिँदा वा काम गर्दा विवाद पैदा नहोस् भन्ने उद्देश्य राखेर ‘स्वार्थ बाधित’ विषयसमेत सार्वजनिक गरिन्छन् । सम्पत्ति विवरण हकमा, लोकतन्त्र बहालीसँगै व्यापक दबाब परेमा समय घर्कँपछि सार्वजनिक गर्ने प्रवृत्ति बढेको छ । यसअघि पुष्पकमल दाहालको सरकार हुँदा पनि सम्पत्ति विवरण सार्वजनिक गरिएन ।

यसपालि ओली र उनका मन्त्रिपरिषद् सदस्यहरूलाई नैतिकता वा जनता कसैको दबाब अनुभूत नभएर हुनसक्छ विवरण सार्वजनिक गर्ने रुचि जागेको छैन । सम्पत्ति विवरण सार्वजनिक गर्न जस्तो कार्यमा सत्तापक्षको गैरजिम्मेवारपनले सरकारमाथि शंका उपशंका बढाएको छ । अनि सरकारी पदाधिकारीहरूका दस्तावेज भाषणमा प्रयुक्त हुने ‘सुशासन, पारदर्शिता, जवाफदेहीपन’ जस्ता शब्दावली व्यंग्य जस्ता लाग्ने गर्छ ।

विसं २०५९-२०६२ सम्म अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले उच्च नेता, प्रशासक तथा शासकीय सुविधाभोगीका सम्पत्तिमा अनुसन्धान गर्ने बाटो खुलाएको थियो । त्यसरी मुद्दा चलाउँदा पहिला बुझाएको या सार्वजनिक भएको सम्पत्ति विवरणलाई आधार बनाएको थियो । उसले पदमा जाँदा र बाहिरिँदा सम्पत्ति जाँच गर्दै ‘गैरकानुनी सम्पत्ति आर्जन गरी अमिल्दो र उच्च जीवनयापन’ गरेको अभियोग लगाउँदै मुद्दा चलायो । तर, आयोगले अस्वाभाविक शैलीमा सम्पत्ति जोड्नेमाथि अनुसन्धान र मुद्दा चलाउने प्रक्रिया निरन्तर राख्न सकेन । प्रधानमन्त्री मन्त्रीहरूले सम्पत्ति विवरण सार्वजनिक नगर्नुलाई ‘कपटपूर्ण’ शासकीय कर्मका रूपमा हेरिँदै छ । उनीहरूले भ्रष्टाचार गरी अकुत सम्पत्ति जोडेकै कारण विवरण सार्वजनिक गर्न नचाहेको टीकाटिप्पणी बाकिँल्दो छ । नागरिकका आशंका चिर्न सार्वजनिक पदाधिकारीले सम्पत्ति विवरण सार्वजनिक गर्नुपर्छ । त्यसकारण पारदर्शिता प्रवर्धन गरी सुशासन कायम राख्न कानुनमै व्यवस्था गर्नुपर्ने देखिन्छ । यसमा संसद्ले समयमै सोचेर कदम चाल्न आवश्यक छ ।

● *रमेशकुमार बोहोरा*

छापा पत्रकारिताले पाठकहरूमा ठूलो विश्वास जित्न सफल भयो । समाचारको विश्वसनीयता, विश्लेषणात्मक सामग्री र राष्ट्रिय हितको विषयमा सक्रिय भूमिका खेलेर छापा पत्रपत्रिकाले आफ्नो अस्तित्व बलियो बनाएको थियो । छापा पत्रकारिताको स्वर्णिम युग २०४७ सालदेखि २०५७ सालसम्मको दशकलाई नेपाली छापा पत्रकारिताको स्वर्णिम युग मानिन्छ । यो अवधिमा छापा पत्रपत्रिकाले अभूतपूर्व विकास र विस्तार हासिल गरे । राजनीतिक स्वतन्त्रतासँगै नागरिक समाजमा अभिव्यक्ति स्वतन्त्रताको आकांक्षा जाग्यो । शिक्षाको पहुँच बढेपछि जनताको चेतनास्तर पनि उक्लियो, जसले पत्रकारितालाई अभ्रम मजबुत बनायो ।

सञ्चारमाध्यमहरू केवल समाचार सम्प्रेषण गर्ने माध्यम मात्र रहेनन्, बरु जनताको भावना, आकांक्षा र असन्तोष अभिव्यक्त गर्ने प्लेटफर्म बने । यस अवधिमा ठूला दैनिक पत्रपत्रिकाहरू स्थापना भए, साप्ताहिक र मासिक पत्रिकाहरूले लोकप्रियता कमाए, र क्षेत्रीय पत्रिकाहरूले पनि आफ्नो अस्तित्व देखाउन थाले ।

कान्तिपुर र नयाँ सञ्चार कान्ति २०४९ साल फागुन ९ गते सुरु भएको ‘कान्तिपुर’ राष्ट्रिय दैनिकले नेपाली पत्रकारिता क्षेत्रमा नयाँ युगको सुरुवात गर्‍यो । व्यावसायिक ढंगले सञ्चालित र नविनतम पत्रकारिता शैलीमा आएको कान्तिपुरले छिट्टै लोकप्रियता हासिल गर्‍यो । समाचारको प्रस्तुति, सम्पादन शैली, पाठकसँगको संवादशीलता र विज्ञापन व्यवस्थापनमा ल्याइएको नयाँपनले अन्य पत्रपत्रिकालाई पनि प्रभावित गर्‍यो ।

‘कान्तिपुर’ मात्र होइन, त्यसपछि सुरु भएका ‘अन्नपूर्ण पोस्ट’, ‘हिमालय टाइम्स’, ‘नागरिक’ जस्ता पत्रपत्रिकाहरूले पनि आफ्नो आ-आफ्नो पहिचान बनाउन सफल भए।

व्यावसायिक पत्रकारिताको सुरुआत यस अवधिमा पत्रकारिता पेशागत रूपमा स्थापित हुन थाल्यो । पत्रकारिता अब केवल सेवामूलक काम मात्र रहेन; यो एक सम्मानजनक, आयमूलक र स्थायी करियरको रूपमा विकास हुन थाल्यो । विज्ञापन व्यवसाय फस्टाउँदै गयो र पत्रिकाहरूले स्वतन्त्र आर्थिक मोडेल विकास गरे ।

आर्थिक स्वतन्त्रताले पत्रकारितामा सामग्रीको गुणस्तर वृद्धि गर्‍यो । अनुसन्धानमा आधारित रिपोर्टिङ, विशेष संवाद श्रृङ्खला र विश्लेषणात्मक सम्पादकीय लेखनले पाठकलाई गहिरो रूपमा आकर्षित गर्‍यो ।

साप्ताहिक पत्रिकाहरूको योगदान ‘नेपाल’, ‘स्पोर्ट्सलाइट’, ‘रहस्य’, ‘युगसम्वाद’, ‘हिन्दु’, ‘नेपाल पोष्ट’, ‘जन आस्था’,

‘महिमा’, ‘घटना र विचार’, ‘साँघु’, ‘चर्चा’, ‘नयाँ करेन्ट’, ‘समकालीन’, ‘शुक्रबार’, ‘योहू’ जस्ता साप्ताहिक र पाक्षिक पत्रिकाहरूले विश्लेषणात्मक रिपोर्टिङ र राजनीतिक टिप्पणीहरूमा विशेष भूमिका खेले । यिनले तत्कालीन राजनीतिका जटिल पाटा उद्घाटित गरे, जनताको आवाज सरकारसमक्ष पुर्‍याए, र नागरिक चेतनाको विकासमा योगदान पुर्‍याए ।

पत्रिकाको विस्तार क्षेत्रीय तहसम्म केन्द्रमा मात्रै नभएर ग्रामीण भेगसम्म पनि पत्रपत्रिकाको पहुँच बढ्न थाल्यो । शिक्षाको प्रसार र यातायात सुविधाको विस्तारसँगै जिल्लास्तरमा पनि पत्रिकाहरू विस्तार भए । ‘राजधानी’, ‘पूर्वाञ्चल सन्देश’, ‘पोखरा पत्रिका’ जस्ता क्षेत्रीय प्रकाशनहरूले आफ्नो विशिष्ट स्थान बनाएका थिए ।

छापा पत्रकारिता र नागरिक बीचको सम्बन्ध त्यो समय छापाका पत्रपत्रिका नागरिकको मुख्य सूचना स्रोत थिए । अखबार पढ्नु भनेको सूचना र ज्ञान प्राप्त गर्ने प्रमुख माध्यम हुनुका साथै, विहानको अनिवार्य दैनिकी बन्न पुगेको थियो । ‘पेपर आएन भने नखाएको जस्तै लाग्छ’ भन्ने भावनाले पत्रकारिताको प्रभाव देखाउँथ्यो । यो दशक छापा पत्रकारिताका लागि मात्रै होइन, नेपाली समाजमा समग्र सञ्चारको क्षेत्रमा अभूतपूर्व प्रगतिको युग पनि हो ।

तर, यो स्वर्णिम युग धेरै लामो समय टिक्न सकेन । प्रविधिको तीव्र विकास, राजनीतिक अस्थिरता र सामाजिक-आर्थिक परिवर्तनहरूले छापा पत्रकारितालाई नयाँ चुनौतीको सामना गर्न बाध्य बनायो ।

चुनौतीहरूको सुरुआत २०५७ सालतिर पुगेपछि नेपाली छापा पत्रकारिता स्वर्णिम अवस्थाबाट विस्तारै चुनौतीहरूको दलदलमा फस्न थाल्यो । प्रजातान्त्रिक व्यवस्थाले सुरुवाती दिनमा दिएको उत्साह क्रमशः खस्कँदै गयो । राजनीतिक अस्थिरता, आर्थिक समस्याहरू, प्रविधिको विकास र सामाजिक व्यवहारमा आएको परिवर्तनले छापा पत्रिकामाथि गम्भीर प्रभाव पार्न थाल्यो ।

राजनीतिक अस्थिरता र प्रभाव २०५२ सालमा सुरु भएको माओवादी सशस्त्र द्वन्द्वले मुलुकलाई हिंसा र अशान्तिको चपेटामा ल्यायो । युद्धकालमा स्वतन्त्र र निष्पक्ष पत्रकारिता गर्न गाह्रो भयो ।

पत्रकारहरूलाई विभिन्न पक्षबाट दबाव, धम्की र आक्रमण हुन थाले । निष्पक्ष रिपोर्टिङ गर्ने पत्रकारहरूलाई दुवै पक्ष (राज्य र विद्रोही) बाट प्रताडित बनाइयो । कुनै पत्रिकाले सरकारको आलोचना गर्‍यो भने सरकारी पक्षबाट दुःख पाइन्थ्यो; माओवादी गतिविधिहरूको समाचार लेख्दा माओवादीको रोष भेल्लुपर्‍थ्यो । यसले गर्दा पत्रकारहरूले आत्मसंरक्षण (कभी-

अभलकयचकजण्ड) अपनाउन थाले र छापा पत्रकारिताको स्वतन्त्रता कुण्ठित हुन पुग्यो । आन्तरिक किचलो र पत्रकारिता व्यवसायमा प्रभाव नेपालको राजनीतिमा स्थिरता नआउनु र बारम्बार सरकार परिवर्तन हुनुका असर पत्रकारितामाथि पनि पर्यो ।

मिडिया हाउसहरू राजनीतिज्ञहरू नजिकिन थाले, कतिपय मिडिया संस्थापकहरू आफैँ राजनीतिक सरोकारवालासँग प्रत्यक्ष जोडिए । यसले गर्दा पत्रकारिताको निष्पक्षता र विश्वसनीयतामा प्रश्न उठ्न थाल्यो ।

पत्रिकाहरू नीतिगत स्पष्टता गुमाउँदै राजनीतिक एजेण्डा प्रवर्द्धनमा लागेको आरोप लाग्न थाल्यो ।

पाठकहरूले छापा पत्रिकामा समाचारभन्दा पनि राजनीतिक धुवीकरण देख्न थाले । व्यावसायिक मिडिया र व्यापारीकरण छापा पत्रकारिता आर्थिक रूपमा सुदृढ बन्न थालेपछि व्यवसायिककरण अत्यधिक बढ्यो । विज्ञापन आम्दानीमा निर्भरता बढेपछि पत्रिकाहरूले पाठकभन्दा विज्ञापनदातालाई प्राथमिकता दिन थाले । विज्ञापनदाता कम्पनीहरूको आलोचना गर्ने समाचार छाप्न हिचकिचाउने प्रवृत्ति बढ्यो

सामाजिक उत्तरदायित्वभन्दा पनि मुनाफा प्राथमिक बन्न थालेपछि जनताले मिडिया प्रति विश्वास गुमाउन थाले । यसले सामग्रीको गुणस्तरमा गिरावट ल्यायो र पाठकहरूलाई वैकल्पिक सूचना स्रोतहरू खोज्न बाध्य बनायो ।

सूचनाको विस्फोट र पाठकको बानीमा परिवर्तन २१औँ शताब्दीको सुरुवातसँगै नेपालमा पनि इन्टरनेटको पहुँच विस्तार हुन थाल्यो । सूचना पाउन पत्रिकाको प्रतीक्षा गर्नुपर्ने समय सकियो । स्मार्टफोन, कम्प्युटर र इन्टरनेटको माध्यमबाट तत्काल सूचना पाउने संस्कार विकसित हुन थाल्यो । यसले गर्दा विहानको चिया र पत्रिका पढ्ने चलन क्रमशः घट्दै गयो । विशेषगरी नयाँ पुस्ताले छापा पत्रिकालाई पुरानो प्रविधिको रूपमा हेर्न थाल्यो ।

धेरै मिडिया, कम गुणस्तर २०५० पछि मिडिया हाउसहरूको संख्या बढ्दै गयो, तर गुणस्तरमा अपेक्षित सुधार भएन । प्रतिस्पर्धा चर्कँदै जाँदा सनसनीपूर्ण समाचार, अपुष्ट तथ्य र अतिरञ्जनाले भरिएको सामग्री सार्वजनिक हुन थाल्यो । विश्वसनीयता घटेपछि पाठकहरूले पनि आलोचनात्मक दृष्टिले पत्रिकाहरू हेर्न थाले । कतिपय ठूला मिडिया हाउसहरू राजनीतिक र व्यावसायिक स्वार्थमा जकडिँदा सानो, स्वतन्त्र प्रयासहरू पन्छिन थाले । यी सबै कारणहरूले गर्दा नेपाली छापा पत्रकारिता सोनेरुम जस्तो चम्किलो अवस्थाबाट विस्तारै वादलले ढाकिएको जस्तो संकटपूर्ण अवस्थामा आइपुग्यो । तर, चुनौती यही दुर्गिएको थिएन । प्रविधिको तेज विकास,

डिजिटल मिडियाको उदय र सामाजिक सञ्जालको विस्फोटले छापा पत्रकारितामाथि अर्को तहको गम्भीर चुनौती थपिदियो । प्रविधिको विकास र डिजिटल मिडियाको उदय २०६० सालपछि नेपालमा इन्टरनेट सेवाको विस्तारले सञ्चार क्षेत्रमा क्रान्तिकारी परिवर्तन ल्यायो । डिजिटल प्रविधिको तीव्र विकाससँगै सूचना प्रवाहको गति अत्यन्त तेज भयो । पहिला जहाँ समाचार छापा भएर भोलिपल्ट मात्र पाठकको हातमा पुग्थ्यो, अब अनलाइनमा केही सेकेन्डमै अपडेट हुने स्थिति आयो । यसले छापा पत्रकारिताको अस्तित्वमै ठूलो चुनौती सिर्जना गर्‍यो ।

अनलाइन मिडियाको उदय इन्टरनेट विस्तारसँगै नेपालमा पनि अनलाइन मिडियाहरू स्थापना हुन थाले । ‘इकान्तिपुर’, ‘नयाँ पत्रिका अनलाइन’, ‘सेतोपाटी’, ‘रातोपाटी’, ‘अनलाइन खबर’, ‘नेपाल खबर’ जस्ता अनलाइन पोर्टलहरूले छिट्टै लोकप्रियता कमाए । यी मिडियाले समाचार तुरुन्तै अपडेट गर्ने, प्रत्यक्ष प्रसारण गर्ने र मोबाइलमै सूचना उपलब्ध गराउने जस्ता सुविधाहरू दिए ।

त्यसैले, पाठकहरूले छापा पत्रिकाको प्रतिक्षा गर्नुको सट्टा मोबाइल वा कम्प्युटरमा तत्काल समाचार हेर्ने बानी बसाले खासगरी नयाँ पुस्ता (१८-४० वर्ष उमेर समूह) ले छापा पत्रिका पढ्न छोडेर डिजिटल मिडियातिर सरे ।

समय र लागतको कारक डिजिटल मिडिया पहुँचमा सरल, तत्काल र निःशुल्क हुने भएकाले सर्वसाधारणको रोजाइ बन्न थाल्यो ।

छापा पत्रिका किन्नु, पढ्न समय छुट्याउनु र वितरणको पर्खाइ गर्नु पर्ने कन्फर्टको साटो डिजिटल मिडियाले सजिलो र छिटो विकल्प दिएको थियो । यसले छापा पत्रिकाको पाठक संख्या घटाउन महत्वपूर्ण भूमिका खेल्‍यो ।

सामाजिक सञ्जालको विस्फोट फेसबुक, ट्विटर, युट्युब, इन्स्टाग्राम जस्ता सामाजिक सञ्जालहरूको लोकप्रियताले छापा पत्रकारितालाई थप दबावमा पारेको छ । आजको पुस्ता आफ्नो समाचार स्रोतका रूपमा परम्परागत पत्रपत्रिकाभन्दा फेसबुक वा ट्वीटर हेर्छ ।

आफ्नो मोबाइलमा आउने नाटकीय शीर्षक, छोटो भिडियो क्लिप वा आकर्षक फोटोसहितको समाचारले धेरैलाई आकर्षित गरेको छ । छापा पत्रिकाको लामो लेख वा विश्लेषणात्मक सामग्री पढ्न अहिलेका धेरै पाठकहरूमा धैर्यता घटिरहेको देखिन्छ ।

नयाँ पत्रकारिता शैली र छापा पत्रकारिताको संघर्ष डिजिटल मिडियाले छोटो, सरल र आकर्षक सामग्री प्रस्तुत गर्न थालेको छ । “जम्बमर्निङ-मचण्खभल वयगचलबक्कि” अर्थात् शीर्षक केन्द्रित पत्रकारिता हावी हुँदै गएको छ ।

बाँकी अर्को अंकमा

डाक्टरहरूका अनुसार कोभिड पछि, केही मानिसहरूमा फोक्सोको कमजोरी वा सूजनको कारण दम जस्तो लक्षणहरू देखा पर्दछन् । हाल अस्पतालमा आउने करिब २० प्रतिशत विरामी दमका हुन्छन् । दमले बालबालिका र वयस्कहरूको श्वासप्रश्वासलाई चुपचाप कमजोर बनाइरहेको छ । कोरोना भाइरसले मानिसहरूको रोग प्रतिरोधात्मक क्षमता कमजोर बनाएर दमलाई अझ घातक बनाएको छ । पछिल्ला ३ वर्षमा बालबालिकामा दमका विरामी बढेका छन् । कोभिड पछि, धेरै यस्ता विरामीहरू अगाडि आएका छन् जसलाई पहिले हल्का एलर्जीका लक्षणहरू थिए, तर अब उनीहरूमा दमको आक्रमणको आवृत्ति र तीव्रता बढेको छ ।

काठमाडौँ उपत्यकाको वायु प्रदूषण न्यूनीकरण गर्ने उपायहरू

सरोजप्रसाद श्रेष्ठ

काठमाडौँ उपत्यकाको वायु प्रदूषणका बारेमा विभिन्न पत्रपत्रिका तथा सामाजिक सञ्जालमा निकै चर्चा हुने गरेको छ । काठमाडौँ संसारकै सबभन्दा प्रदूषित शहरको सूचीमा पनि पटकपटक पुग्यो । केही दिन अगाडिदेखि आएको सामान्य र छिटपुट वर्षाको प्रभावले उपत्यकालाई केही राहत दिएको अवस्था छ, तर प्रदूषण उल्लेखनीय रूपमा घट्न नसकेको कुरा समाचारहरूले जनाएका छन् । उपत्यकाको वायु प्रदूषण बढ्दै गएकाले अभियानकर्ताहरूले मुलाई सास फेर्न देऊ, साइकल चढौँ, प्रदूषण घटाऔँ, ‘साइकल चढ्ने कर्मचारी कम विरामी हुन्छन्’, ‘किन बढ्दैछ वायु प्रदूषण रु’ आदि लेख तथा नाराहरूका साथ सर्वसाधारणले भोग्नुपर्ने समस्याको समाधान खोज्न सम्बन्धित निकायलाई सामाजिक सञ्जालहरूमार्फत खबरदारी गरिरहेका छन् । सम्बन्धित निकायले वायु प्रदूषण नियन्त्रण गर्न चासो नदिएको अभियानकर्ताहरूले गुनासो गर्ने गरेका छन् ।

विभिन्न पत्रपत्रिका, सामाजिक सञ्जाल र वातावरणविद्ले वायु प्रदूषणका धेरै कारणहरू औल्याएका छन् । अहिलेको वायु प्रदूषणका धेरै कारणमध्ये तल उल्लिखित केही बुँदाहरूलाई प्रमुख कारकका रूपमा लिन सकिन्छ ।

- सुख्खा मौसमका कारण देशका विभिन्न वनजङ्गलमा लागेको डढेलो (ललितपुर जिल्लाको दक्षिणी भेगमा लागेको डढेलो पनि) प्रमुख कारक भएको (हालै भएको वर्षाले गर्दा निभिसकेको अवस्था छ ।)

- यो समय खेतीपातीको काम सकिने र नयाँ खेतीको तयारीका लागि किसानले खेतमा काम नलाग्ने बाँकी भएका कृषिजन्य वस्तु तथा घाँसपात आदि जलाउनु (यस्तै खालको क्रियाकलाप दक्षिणी छिमेकी मुलुकमा हुने गरेकाले पश्चिमी वायुको प्रभावबाट वायु प्रदूषणलाई थप मद्दत पुगेको ।)

- विशेषतः काठमाडौँ उपत्यकामा वायु प्रदूषण हुनुमा अरनिको राजमार्ग विस्तार (भक्तपुरको सूर्यविनायकदेखि काभ्रेपलाञ्चोकको धुलिखेलसम्मको सडक ६ लेनको बनाउने गरी) को अहम् भूमिका रहेको र उपत्यकाभित्रका विभिन्न ठाउँहरूमा सडक सञ्जाल विस्तार गर्नका लागि गरिएका निर्माण कार्यहरूले पनि प्रदूषणलाई थप बढावा दिएको (नेपालभरि नै सडक तथा राजमार्गहरूको निर्माण र विस्तारको कामले अत्यधिक धूलो भई वायु प्रदूषण बढेको अवस्था ।) ।

- यो वर्ष हिउँदै वर्षा नगण्य भएकाले काठमाडौँ उपत्यकाको वायुमण्डल लामो समय प्रदूषित रहनु ।

- पश्चिमी वायु प्रणालीको प्रभाव कमजोर भएकाले काठमाडौँ उपत्यकाको वायुमण्डलमा थुप्रिएको प्रदूषण जमिनमा भर्न वा हट्न नसक्नु ।

- पुराना सवारी साधनहरू (विशेषतः २० वर्ष र सोभन्दा पुराना) बाट निस्कने धूवाँ ।

- काठमाडौँ उपत्यकाको केन्द्रीकृत विकासले गर्दा बढ्दो जनघनत्व र बसाइसराइका कारण घर निर्माणमा वृद्धि हुनु ।

सुख्खा याममा देशका विभिन्न भागमा वनजङ्गल (९०० भन्दा बढी स्थान) मा डढेलो लाग्ने भए पनि सम्बन्धित निकायले चासो नदिएको समाचारहरूले उल्लेख गरेका छन् । डढेलोलाई न्यूनीकरण गर्ने ठोस उपाय नआएको र डढेलो लागेका ठाउँहरूमा आपतकालीन रोकथामका लागि खासै तयारी नगरेको गुनासो पनि छ । सम्बन्धित निकायले यथाशक्य कार्ययोजनाहरू ल्याउन सकेको खण्डमा धनजनको क्षति न्यून हुनुका साथै वायु प्रदूषण नियन्त्रणमा सहयोग पुग्ने वातावरणविद्हरूको भनाइ छ ।

देशका विभिन्न भागमा मनसुन वर्षाभन्दा अगाडि नयाँ खेतीको तयारीका लागि खेतमा काम नलाग्ने बाँकी भएका कृषिजन्य वस्तु तथा घाँसपात ९मलका रूपमा प्रयोग गर्न० आदि वस्तुहरू जलाउनाले पनि वायु प्रदूषण बढेको वातावरणविद्हरूको तर्क छ । त्यस्ता वस्तुहरू नजलाउन र अन्य प्रविधिबाट मल बनाउन किसानहरूलाई जनचेतना अभियान चलाउन सके वायु प्रदूषण केही हदसम्म कम हुन सक्छ । सम्बन्धित निकायले विलम्ब नगरी नियमित रूपमा अभियान चलाउनु उचित हुनेछ ।

मुलुकका विभिन्न स्थानमा राजमार्ग तथा सडक विकास निर्माण र विस्तारका निर्माणाधीन आयोजनाहरूले गर्दा अत्यधिक वायु प्रदूषण भएकाले स्थानीय बासिन्दाले यसको नियन्त्रण गर्न माग गरेका समाचारहरू आएका छन् । यस्ता

आयोजनाहरूले धूलो-धूवाँ प्रदूषण कम गर्न सक्ने उपायहरू अवलम्बन गर्न नसक्दा पनि अत्यधिक धूलोले गर्दा वायु प्रदूषण बढेको भनाइ छ । साधारणतया यस्ता आयोजनाहरू सञ्चालन गर्नु अगाडि प्रदूषण न्यूनीकरणका लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको पालना गर्नुपर्ने सर्त र बुँदाहरू राखिएका हुन्छन् । त्यस्ता सर्त र बुँदाहरूलाई कडाइका साथ लागू गर्न-गराउन सम्बन्धित निकायले नियमित अनुगमन गर्न सकेको खण्डमा आयोजनाहरूबाट हुने वायु प्रदूषण नियन्त्रण गर्न सहयोगी हुन सक्दछ । काठमाडौँ उपत्यकाको भौगोलिक बनावट कचौराजस्तो भएकाले पनि उपत्यकाको वायुमण्डलमा प्रदूषण थुप्रिन सहज हुन्छ । त्यसैले सम्बन्धित निकायले प्रदूषण नियन्त्रण गर्न कडाइका साथ लाग्नुपर्ने देखिन्छ । काठमाडौँ उपत्यकामा यस्तै अवस्था लामो समयसम्म रहेमा उपत्यकाको प्रदूषणलाई न्यूनीकरण गर्न पृथक् वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन ल्याउनुपर्ने आवश्यकता छ ।

पुराना सवारी साधनहरूले गर्दा वायु प्रदूषण बढेको भन्ने बारेमा पनि छलफल गर्नु उपयुक्त होला । सवारी साधनहरू पुराना भएपछि र समयमै मर्मतसम्भार नगरेपछि त्यसले प्रदूषण बढाउन मद्दत गर्छ । तर अहिलेको वायु प्रदूषणको अवस्था हुनुभन्दा अगाडि पनि पुराना सवारी साधनहरू सडकमा निर्बाध रूपमा गुडेकै थिए, त्यति बेला प्रदूषणको यस्तो अवस्था देखिएको थिएन भन्ने भनाइ पनि सर्वसाधारणको छ । काठमाडौँ उपत्यकाको वायु प्रदूषण घटाउनकै लागि सरकारले २० वर्ष र त्यसभन्दा पुराना सवारी साधनहरू हटाउने गर्ने प्रस्ताव गरेका समाचारहरू धेरैपटक हेडलाइनमा आएको कुरा सबैलाई थाहा छ । हाम्रो जस्तो देशमा धेरैजसो सार्वजनिक सवारी साधनहरू व्यवसायमा आश्रित सवारीधनी र मजदुरहरूको दैनिक जीवन यापनको माध्यम भएको कुरालाई पनि हेक्का राख्नुपर्दछ । पुराना सवारी साधनहरू हटाएको अवस्थामा त्यसबाट उठ्ने कर-महसुल नउठेर राज्यको आम्दानीमा धेरै कमी आउन सक्छ । नयाँ सवारी साधन आयात गर्न राज्यको सञ्चित विदेशी मुद्रा पनि बाहिरिने अवस्था हुन्छ । पुराना सवारी साधनहरूलाई डिस्पोज गर्ने काम पनि चुनौतीपूर्ण हुनुका साथै त्यसका लागि ठूलै डिम्पिड साइट आवश्यक पर्ने भएकाले यसमा सम्बन्धित निकाय गम्भीर हुनुपर्छ ।

हाम्रो जस्तो देशमा पुराना वा धेरै प्रयोग भएका सवारी साधनहरूको वर्गीकरण गर्दा वर्षको गन्तीमा भन्दा किलोमिटरमा गरिनुपर्ने हो । छिमेकी मुलुक भारतमा सवारी साधनको आयु वर्ष गन्तीमा गरिदैन, नियमित रूपमा समयमै मर्मतसम्भार गरेका सवारी साधनहरूको मापन किलोमिटरका आधारमा गरिने वेवसाइटहरूमा उल्लेख गरिएको पाइन्छ । पुराना वा बढी प्रयोग भएका सवारी साधनहरूको आयु गणनाको मापदण्ड देश अनुसार फरक-फरक रहेको पाइन्छ ।

पुराना सवारी साधनहरूलाई हटाउनेवाहेक अन्य विकल्पमा जान सकिने विज्ञहरूको भनाइ छ । सन् २०२३ मा छिमेकी मुलुक भारतको राजधानी नयाँ दिल्लीको सरकारले पुराना सवारी साधनहरूलाई विद्युतीय सवारी साधनमा रूपान्तरण गरेर चलाएको कुरा समाचारमा आएका छन् । यसतर्फ नेपाल सरकारले पनि सोच्नुपर्ने तर्क रहेको छ र यस्ता विद्युतीय सवारी साधनहरू चार्ज गर्न अहिले विद्युतको आपूर्ति सहज भएको अवस्था पनि छ ।

राज्यले बढीभन्दा बढी सार्वजनिक यातायातलाई उच्च प्राथमिकताका साथ सस्तो, सुलभ, सुरक्षित, नियमित र भरपर्दो (समयमै गन्तव्यमा पुग्ने) बनाई विस्तार गर्न सकेको खण्डमा साना सवारी साधनहरूको प्रयोग कम हुन सक्ने भएकाले प्रदूषण तथा ट्राफिक जामको समस्यामा कमी हुने कुरा अनुसन्धानले देखाएको छ । सम्बन्धित निकायले सार्वजनिक यातायात सञ्चालन गर्न बृहत कार्ययोजना बनाई सम्भव भएका रूटहरूमा सेवा विकास र विस्तार गर्नुपर्ने देखिन्छ । ठूला वा साना बसहरू निर्बाध रूपमा सञ्चालन गर्न छुट्टै बस लेन आवश्यक पर्दछ । यसका लागि सम्बन्धित निकायले सम्बन्धित विज्ञहरूको परामर्शका आधारमा अहिलेको सडकका लेनहरूको पुनः संरचना र स्तरोन्नति गर्नुपर्ने हुन्छ ।

साइकल प्रयोगकर्ताहरूको समूह र अन्य साइकल प्रयोगकर्ताहरूले सामाजिक सञ्जालहरू मार्फत् पनि ‘साइकल सिटी’ को माग गर्दै आएका छन् । स्वच्छ र ‘नो इनर्जी’ को विकल्प

साइकल र रिक्साजस्ता सवारीलाई पनि सरकारले प्राथमिकतामा राखी यसलाई प्रोत्साहन र प्रवर्धन गर्न सके साना सवारी साधनको प्रयोगमा कमी आई वायु प्रदूषण न्यून हुन सक्दछ । यसले ट्राफिक जामको समस्यालाई पनि केही हदसम्म कम गर्न सक्दछ । यसको सुरुवात काठमाडौँ उपत्यकाका तीनै शहरहरूबाट गर्न सकिन्छ । यसका लागि साइकल प्रयोगकर्ताहरूलाई सुरक्षित र ढुक्क भएर गन्तव्यमा पुग्नका लागि अहिलेका सडकहरूमा साइकल लेनहरूको सञ्जाल सुरक्षित र सहज हुनु आवश्यक छ । एउटा शहरबाट अर्को शहरसम्म साइकलबाट निर्धक्क यात्रा गर्न सक्ने वातावरण हुनुपर्दछ । यसका लागि यातायात कार्यालय, ट्राफिक कार्यालय, विज्ञहरू तथा साइकल सोसाइटी आदिले सवारी चालक, साइकल चालक तथा पदयात्रीहरूलाई यससम्बन्धी पालना गर्नुपर्ने नियम-कानुनबारे जानकारी दिनुपर्दछ ।

काठमाडौँ उपत्यकाको जनघनत्व बढ्नुमा केन्द्रीकृत विकासका कारणले भएको हो भन्ने उपत्यकावासीको भनाइ छ । यसरी बसाइसराइ बढ्दै गएका कारणले घर तथा अन्य पूर्वाधारहरू निर्माण कार्यहरू बढ्नुले पनि वायु प्रदूषण बढेको भनाइ छ । उपत्यकाको बसाइसराइलाई पनि नियन्त्रण गर्न यथाशक्य कार्ययोजना बनाउनुपर्ने देखिन्छ । उपत्यकाका नगरहरूमा अहिले भएका खुला ठाउँहरूलाई संरक्षण र विस्तार गर्दै हरियाली क्षेत्र बढाउनतिर पनि ध्यान जानु आवश्यक देखिन्छ । यसका साथै नयाँ बस्तीहरूमा खुला ठाउँहरू बढीभन्दा बढी विकास र विस्तार गरी बढीभन्दा बढी वृक्षारोपण गर्ने र पोखरीहरू बनाउन योजनाबद्ध तरिकाले जान सकेको खण्डमा केही हदसम्म वायु प्रदूषणलाई न्यूनीकरण गर्न सहयोगी भूमिका खेल्न सक्दछ । रूखहरूले केही हदसम्म सडकबाट उडेका धूलो र धूवाँलाई छेक्ने र धूलो रूखका पातहरूमा टाँसिने हुन्छ । त्यस्तै उडेको धूलोलाई पोखरी ताल-तलाउको आर्द्रताले पानीमा थपिन जाने भएकाले वायु प्रदूषणलाई कम सहयोग गर्न सक्दछ ।

राजमार्ग र मूल सडकसँग जोडिएका कतिपय सहायक र साना सडक-मार्गहरू कच्ची तथा ग्रावेल हुनु र त्यहाँ गुड्ने सवारी साधनहरूका पहियाहरूमा धूलो र बालुवा टाँसिएर आउने भएकाले राजमार्ग र मूल सडकमा भर्ने र उड्नाले वायु प्रदूषणलाई थप सहयोग गरेको देखिन्छ । यसकारण सम्बन्धित निकायले राजमार्ग र मूल सडकसँग जोडिएका कतिपय सहायक र साना सडकमार्गहरू पक्की बनाउनु उपयुक्त हुनेछ । कतिपय देशका राजधानी तथा नगरका प्रमुख केन्द्रहरूमा धूलो र हिलोबाट प्रदूषण हुन नदिन प्रवेशनाकाहरूमा सवारी साधनहरूलाई पखालेर मात्र नगर प्रवेश गराइने प्रचलन रहेको पाइन्छ । महामारी रोग फैलिएको बेलामा सवारी साधनहरूलाई विशेष तरिकाले पखालेर कीटाणशोधन गरेर नगर प्रवेश गराइने बेलाबखत समाचारमा सुनेका छौँ । काठमाडौँ उपत्यकाका सम्भव भएका नाका वा स्थानहरूमा पनि राख्न सकिन्छ । तर यो प्रणाली सञ्चालन गर्न सम्बन्धित निकायलाई आर्थिक र व्यवस्थापकीय दृष्टिले ठूलो चुनौती छ ।

उपत्यकाको वायुमा धूलोको परिमाण बढ्नुमा कालोपत्रे भइसकेका सडकको दुवैतर्फ अर्थात् दायाँ र बायाँ कच्ची वा ग्रावेल भएको ठाउँबाट सवारी साधनहरूले ओभरटेक गर्दा धूलो र हिलो पनि ल्याउन मद्दत गर्ने भएकाले पनि हो । सवारी साधनका चालकहरूले अनुशासित र संयमता अपनाएर सडकको कालोपत्रे भइसकेको भागमा गुडाएर लगदा धूलो र हिलो कम हुन सक्दछ । सम्बन्धित निकायले सडकको दुवैतर्फ अर्थात् दायाँ र बायाँ कच्ची वा ग्रावेल भएको भागलाई धूलो र हिलो कम गर्न पक्की बनाउन पनि विचार गर्नु उपयुक्त हुनेछ ।

अन्तमा, प्रदूषण नियन्त्रणका नाममा उपभोक्ताबाट सङ्कलित अरबौँ रकम कहाँ खर्च भयो भन्ने सरकारलाई थाहा नभएको कुरा पनि समाचारहरूले उल्लेख गरेका छन् । यो रकम सर्वसाधारणले पेट्रोल र डिजेल खरिद गर्दा प्रतिलिटर रुपैयाँ १-१ लिई सङ्कलन गरिएको रकम हो । यो सङ्कलित रकमबाट राज्यले वायु प्रदूषण नियन्त्रणका लागि कुनै योजना नल्याएको सर्वसाधारणको गुनासो रहेको बेला ढीलो नगरी वायु प्रदूषण नियन्त्रणका लागि माथि छलफलमा आएका बुँदाहरूलाई पनि समाहित गरेर कार्ययोजना ल्याउन सकिन्छ कि ?

(लेखक काठमाडौँ विश्वविद्यालयको युनि-कन्सल्टमा कार्यरत वरिष्ठ वास्तुविद् हुनुहुन्छ ।)

फुल कनट्याक्ट किक बक्सिङको उपाधि भक्तपुरलाई

भक्तपुर । भक्तपुरमा पहिलो पटक आयोजना भएको फुल कनट्याक्ट किक बक्सिङ प्रतियोगिताको उपाधि भक्तपुरले नै राख्न सफल भएको छ ।

नेपाल किक बक्सिङ सङ्घ भक्तपुर जिल्ला समितिको आयोजनामा वैशाख १९ र २० गते आयोजित प्रतियोगितामा ३ स्वर्ण र ४ रजत पदक सहित भक्तपुरले उपाधि आफसँगै राखेको हो ।

यस्तै प्रतियोगितामा टिम द्वितिय भने मेन रोजो रङ्गशाला हुन सफल भएको थियो मेन रोजो रङ्गशालाले २ स्वर्ण सहित टिम द्वितिय भएको थियो भने १ स्वर्ण २ रजत सहित फाइट क्लब तेस्रो हुन सफल भएको थियो । यस्तै प्रतियोगिताको उत्कृष्ट खेलाडी भने महिला तर्फ अस्मिता दोड तामाङ भएकी थिइन भने पुरुष तर्फ सुनिम श्रेष्ठ भएका थिए ।

प्रतियोगिता सुरुवात गर्दै वागमती प्रदेशका स्वास्थ्य मन्त्री किरण थापा मगरले खेलको विकास सँगै समाजको पनि विकास हुने बताउनुभएको थियो । उहाँले खेलाडी भनेका देशका गहना भएका कारण उनीहरूको वृत्ति विकासमा ध्यान दिन सके र राम्रो खेलको विकास गर्न सके हामीले विश्व विजेता हुन कहीं जानु नपर्ने उहाँले बताउनुभएको थियो ।

पहिलो पटक भक्तपुरमा आयोजना भएको फुल कनट्याक्ट किक बक्सिङ प्रतियोगिताले भक्तपुरमा यो खेल प्रति भन्नु आकर्षण बढ्ने समेत उहाँले बताउनुभएको थियो ।

प्रतियोगितामा महिला र पुरुष गरी ११ तौल समूहमा खेल खेलाइएको थियो भने दुई वटा प्रो फाईटको आयोजना गरिएको थियो । प्रतियोगितामा भएको दुई प्रो फाइट मा सिरिस भुजु र प्रवीण मोक्तान प्रथम भएका थिए भने विशाल शाही र सुजित गुरुङ दोस्रो भएका थिए ।

यस्तै खेलमा ५१ केजी पुरुष तर्फ सन्जु सुब्बाले स्वर्ण पदक विजय गरेका थिए भने अभिनव थापाले रजत, सम्योग राई र कुशल लामाले कांस्य पदक विजय गरेका थिए ।

५४ केजी पुरुष तर्फ भने स्वर्ण आशिक कोली, रजतजगदिश विश्वकर्मा, कास्यमा तीर्थ तामाङ र सञ्जय तामाङले हासिल गरेका थिए ।

यसै गरी ५७ केजीमा विवद्र राईले स्वर्ण, ज्ञान धोज गोलेले रजत अनि सञ्जय लामा र सिसिर सुनारले कांस्य पदक हात पारेका थिए भने ६३.५ केजीमा अर्जुन के.सीले स्वर्ण सुजु शाहीले रजत अनि प्रजलरण पहेलीले र नरेन्द्र बोम्जनले कांस्य पदक हात पारेका थिए , ६७ केजी तर्फ भने स्वर्ण शुनिम श्रेष्ठ, रजत अनिश पुजारी र कांस्य लाल ब भण्डारीले हासिल गरेका थिए, यसै गरी खेलमा ७५ कजी तर्फ भने अनिप देउलाले स्वर्ण, हार्दिक काइरालाले रजत र दिक्षन्त अधिकारीले कांस्य पदक हासिल गरेका थिए । यस्तै खेलमा खुला तर्फ भने उपेश देउलाले स्वर्ण, सुदिन कुमार शाहले रजत, एरेण ठेवा र उत्तम स्यान्तुले कांस्य पदक हात पारेका थिए ।

यसै गरी महिला तर्फ भने ५२ केजीमा अस्मिता दोडले स्वर्ण, अनिशा मगरले रजत अनि अर्मिला थिडले कांस्य पदक पाएकी थिइन, ६० केजीमा भने चन्द्र कुमारी भुजेलले स्वर्ण र डोल्मा बोम्जनले रजत पदक हासिल गरेकी थिइन, यसै गरी ५७ केजी महिलामा भने स्वर्ण बबिता कार्कीले हात परेकी थिइन भने रजत मिना कुमारी पाण्डे र कांस्य प्रमीला थिडले हात परेकी थिइन ।

भक्तपुरमा पहिलो पटक आयोजना भएको उक्त प्रतियोगिता कुनै विवाद रहित तथा चोट रहित हुँदै सम्पन्न भएको थियो । जगातीको इट्टा टाइल कारखानाको सानो हलमा आयोजना भएको उक्त प्रतियोगिताको अवलोकन गर्न भने दर्शकको घुइँचो नै लागेको थियो । वर्षका कारण खुल्ला स्थानमा प्रतियोगिता गर्न सकिएन तथापि दर्शकको साथ देखेर आफैमा अचम्म लागेको नेपाल किक बक्सिङ सङ्घ भक्तपुर जिल्ला समितिका कोषाध्यक्ष सचि्तानन्द बनेपालीले बताउनुभयो ।

कार्यक्रमको सभापतित्व नेपाल किक बक्सिङ सङ्घ भक्तपुर जिल्ला समितिका अध्यक्ष कृष्णराम जाकिवज्जारले गर्नुभएको थियो भने खेलको मुख्य निर्णायकको भूमिका भने राजु सिंह वजिखोले गर्नुभएको थियो । दुई दिन सम्म चलेको उक्त प्रतियोगितामा २० जिल्लाबाट खेलाडीहरूको सहभागिता रहेको थियो ।

प्रतियोगितामा उत्कृष्ट खेलाडी तथा मेडल विजेता खेलाडीहरूलाई वागमती प्रदेश खेलकुद विकास परिषद्का सदस्य सचिव दीपक लामाले पुरस्कृत गर्नुभएको थियो ।

पुरस्कार वितरण गर्दै उहाँले यो पटकको खेल बन्द हल भित्र भए पनि आगामी दिनमा भने भक्तपुरको पाँचतले वा दत्तात्रयमा खेलको आयोजना गर्न आग्रह समेत गर्नुभएको थियो ।

यस्तै खेलमा सूर्य विनायक नगरपालिकाका नगर प्रमुख वासुदेव थापा, सूर्य विनायक नगरपालिका वडा नम्बर ८ का वडा अध्यक्ष पुष्पराज बस्नेत, १० का वडा अध्यक्ष शिवराम राउत , वागमती प्रदेश बोर्डकी सदस्य सुनिता गौतम, किक बक्सिङका संरक्षक तथा संस्थापक अध्यक्ष दीपक श्रेष्ठ, कराते महासङ्घका रेफ्रि काउन्सिलका उपाध्यक्ष प्रकाश मोहन चौमडेल, कराते भक्तपुरका अध्यक्ष राजन चित्रकार प्रशिक्षक सन्तोष श्रेष्ठ, रवीन्द्र लाछिमसु लगायतका महानुभावहरूको उपस्थिति रहेको थियो । कार्यक्रम संचालन भने सितोरियो करातेका जिल्ला उपाध्यक्ष रामशरण त्यातले गर्नुभएको थियो ।

R. P. ELECTRONICS
 Madhyapur Thimi-4, Shankhadhar Chowk
 Ph. 01- 5093396, Mo. 9841300905, 9851169858

Below the products, logos for various brands are displayed: DNR, SAMSUNG, LG, IDEAL, Himstar, NOKIA, oppo, mi, and Dish TV.

